Starzeński — Przeradzki.
Faber — Koch —
— — 33½. Wolański z Matuszewiczami.
4. Giedroyć. Wolański. Matuszewicz.
5. Wolański — Giedroyć.
6. Wirmser. Stefani. Bauhoffer
7. Modzelewski. Stefani. Janowicze. Korsakowicz
8. Bauhoffer — Wirmser —
9. Wirzer — Bauhoffer.
~~10. Bohatowski Kaz.~~ zob. 14633. III. t. IV. nr. 17.
11. Bauhoffer — Wirmzer.
12. Białopietrowicz — Brygitki.
13. Włodzki — Gnatowski.
14. Kościół Brzeski — Jezuici. Tyzenhauz Wygonowski.
15. Brygitki.
16. Przerdziecki — Wereszczyński — Chrapowicki. Skiejy
17. Romer. — Bernardyni — Krzywobłocki.
18. Ogiński. Mamoszy.
19. Borch — Plater —
20. Dubicz —
21. Sawiński — Wołodkowicz.
22. Sorokowicz.
23. Liebe. Herman.
24. Ekonomia Grodzieńska —
25. Poźniak — Wołodkowicz. Marcinowski.
26. Starostwo Hańcińskie.
27. Augustów — Ekon. Grodzieńska — Dankiewicz.
Karlewicz.
28. Tołoczko — Kunecki.
29. Szumiawski.
30. Baranowski —,
31 — — Ośmiałowski.
32. Grabowska — Pionowska — Kalinowski.
33. Sylwestrowicz —
34. Poniński. — Gören. — Grabowski.
35. Grabowski
36 Trzmatis — Bookman.
37. Grodno —

9 flor.

ODPOWIEDZ

Od JWW. Ogińſkich Marſzałkowſtwa Brasławſkich, y WW. JPP. Kwinty Piſarza Ziem: Brasław: Dęręgowſkich Skarbnikow, Szaumana Staroſty, Tołokońſkich Rotmiſtrzow, y udzielnych Stron w Okolicach Sipowiczach, Arcimowiczach, y Dauborach Poſſeſſye maiących.

Na Zarzut

JW. Manużżego Staroſty Opeſkiego, Kawalera Orderu Lwa Złotego.

§.

Nie ma tam mieysca żadna wymowka, gdzie wyraźnie Prawa gwałt cierpią, y gdzie dotykalnym sposobem zruynowana widzieć się daie powaga Assessorskiego Dekretu; a oraz gdzie o tęż powagę oparte beśpieczeństwo Obywatelow upaść musiało.

W oczach iednego JP. Starosty Opeskiego może to wszystko wydawać się szanownym, co on czynił, y co icszcze uczynić zamierzył; lecz w oczach Publiczności y Sądu, cechę tylko samowładnych nosi postępkow; y iest żywym obrazem krzywdy bliźniego, na ktorą niespracowanie, a zawsze JP. Starosta godzi.

Przedsięwziął JP. Manuzy Ssta Opeski usprawiedliwić Sądownie, że z nim oto Sprawa być iuż w Ziemstwie nie może, co mu samo iednemu Dekret Assessorski przeznaczył, że iuż ucześnictwo każdego gaśnie, skoro on pierwiey ubiegał, acz do rzeczy cudzemu Aktorstwu przysłuchaiącey, y że wszyscy, o wszzstko plac tylko maią na Kommissyi mowienia, a oraz, że każdy zgrzeszył, kto tylko JP. Sstę w Kwestyach między Dobrami Ziemskiemi nawzaiem zdarzaiących się do Grodu powołał.

Weyść więc przez szczeguł należy w te wszystkie zarzuty, y nad każdym krotkie a gruntowne zastanowienie uczynić: *a nayprzod* nad tym. Czy się może uchylić od rozprawy in foro Competenti z swemi Uczestnikami Manuży.

§.

Gdyby Prawa nie było; sprawiedliwość mowiłaby za temi do Sądu, ktorzy będąc uczestnikami, są razem doputy pewnemi swoiey własności, dopuki sami na drugiego Aktorstwa nie przeniosą, y z onego bądź przez Sąd, bądź przez Dokument nie wyzuią się.

Tym bardziey tak wierzyć należy, kiedy w samym Praw źrzodle to się dla każdego beśpieczeństwo zamyka, y kiedy Art: 70. Rozd: 4. dawno iuż to rozwiązał, co dziś JP. Manuży wątpliwym mianuie, pokazuiąc każdemu uczestnikowi drogę do tego, komu rzecz przez Dekret sądzoną zostanie.

Słowa Prawa: *A Pozwany iuż będzie powinien iemu samemu y chociażby inszych uczestnikow przy nim nie było, odkazywać y usprawiedliwiać się. A tym drugim uczestnikom potym wolno będzie swych ccęści na Dzierżącym kiedy zechcą Prawem dochodzić.*

Nie idzie więc tu o przesąd Dekretu Assessorskiego, lecz o zachowanie iego powagi, bo gdyby podobnego uczestnika nie przyznał ten Dekret natury Ziemskiey w częściach rekwirowanych od Starostwa; toćby y drugi uczestnik nie miał do mowienia pobudek, mowiąc zaś o swoią Schedę, nie może mowić przeciw Dekretowi, ale za Dekretem y za iego nieporuszoną świętością.

JP. Ciechanowiecki Aktor Maiętności Bohinia, był uczestnikiem z Jmć Panami Tołokońskiemi y Szaumanem tey całey rzeczy, ktorey od Starostwa Opeskiego dochodził, y ktorą przez Dekret oczewisty w Roku 1782. zapadły, iako istotną Ziemskość, za Ziemską wygrał.

Obiekt zaś tey wtenczas był tylko taki, aby wyprobować Ziemską naturę, nie zaś aby wiedzieć komu y z iakich głow, a oraz przez iakie Zapisy w tey Ziemskości należeć mogą części, bo na to czyli na kognicyą Dokumentow Ziemskich między Ziemskiemi Sądu nie było? bo ta y taka descendencya nie iest, tym to Dekretem Assessorskim tknięta, kiedy nawet Tołokońscy ani byli przez Ciechanowieckiego oto pozwanemi, ni też wzaiem pozywaiącemi iego.

Trzeba wiedzieć, że w Roku 1780. JPan Ciechanowiecki Possessor Bohinia iednostayną miał plantę z wszystkiemi Stronami przeciw Starostwu Opeskiemu, y w tey iednostayności zapadł Dekret Kopią Spraw z komportacyą decyduiący, po ktorym nim powtornie przypadła Sprawa JPan Manużży zawarł Kontrakt kupna Dobr Bohinia z JP. Ciechanowieckim, y mimo obowiązki włożone przez Prawo 1766. Roku na każdego Starostę, to w Prawo przedażne umieścił, co sam iako Starosta przy Starostwie trzymał.

Zrobiwszy więc takie dla siebie od Ciechanowieckiego nabycia, poszli do pryncypalney w Roku 1782. rozprawy, a że JP. Manużży będąc wprzod Starostą Opeskim, starał się następnie sam Pretensorem do tegoż Starostwa, ná swoim więc mieyscu musiał Instygatora Litewskiego postawić Aktorem Sprawy z Strony Starostwa, ktory pozwawszy y Ciechanowieckiego y Manużżego odpierał żądane zyski.

Już tedy w Roku 1782. całkiem początkowy stan Sprawy przewrocono, y iuż Manużży powodztwo biorący do Procederu iako Starosta, odporną przeciw Starostwu wziął na się postać; a Instygator Litewski znaczył pryncypalnego Aktora Sprawy Dobr Dożywotnich.

Instygator tedy Aktor Sprawy Starostwa Opskeiego; nikogo więcey nie pozywał nad Manużżego y Ciechanowieckiego, wzaiem też nikt z Instygatorem Sprawy nie popierał; więc między niemi tylko to czyta się do wygrania y utrzymania Kwestyą.

Są bowiem łączone Mandaty przeciw niektorym Osobom z Instancyi Manużżego, lecz te tylko, ktore w Dekrecie Dylacyinym 1780. R. znayduią się kiedy ieszcze Manużży reprezentował od Starostwa Opeskiego Powodztwo, wzaiem też niektora Szlachta z tegoż Dekretu Dylacyinego przeciw Manużżemu miała Aktorat y Mandat.

Ale w takiey plancie, iaka była zrobiona poźniey, toiest: z Instygatorem y od Instygatora żaden z przygraniczaiących nie miał Mandatu: widzieć to wszystko w Dekrecie oczywistym, y konfrontować z iakich Mandatow były Aktoraty ziednoczonemi.

Jchmość Panowie Tołokońscy uczestnicy Aktorstwa gruntow za Ziemskie przyznanych; nie pozywali w Roku 1780. do Dekretu Kopiarum Spraw ni

Manu-

Manużżego, ni Ciechanowieckiego. Rownie y w Rokn 1782. nie byli pozywaiącemi tych samych, ni też Instygatora, iakże mogli przegrywać swoią własność nie maiąc ani od Instygatora, ni przeciw Instygatorowi Mandatow.

Pierwsza iest to tedy naysilnieysza uwaga, że w Roku 1780. niemasz Tołokońskich y Szaumana Mandatu po Manużżego, a kiedy niemasz Mandatu, iak przeciw Dekretowi godziło się wmawiać, że odsądzeni od tego, o co ieszcze nie wprowadzali Sprawy.

W Roku zaś 1782. iuż wypadałoby Tołokońskim y Szaumanowi pozywać Instygatora o awulsa od Starostwa, bo iuż Instygator stał na stopniu pryncypalnega Aktora, a przecie y w tym czasie, Sąd się nie doczyta po Instygatora od Tołokońskich y Szaumana Mandatu; ni wzaiem od niego po nich. Zkądże więc JP. Manużży, na zbicie uczestnictwa Tołokońskich zasięgnie Prawa, kiedy mu y Statut nie daie, y Dekret nie rozstrzyga.

Mogł Ciechanowiecki y w stopniu iego Manużży mieć z Instygatorem o naturę Sprawę; ale nigdy nie mogł uczestnictwa Tołokońskich przywłaszczać, kiedy w tym punkcie nadto iest Statut iasny, gdy pisze, że Uczestnik powinien nawet dalszych uczestnikow swoich razem do Prawa pozywać y bez nich nic ku ich krzywdzie nie czynić: słowa Art: 70. Rozd: 4.

A iż ieden Uczestnik bez drugiego, sam tego czynić, ani ku krzywdzie inszych Uczestnikow swych żadney rzeczy społeczney przeciągać nie może, przeto ieśliby insi Uczestnicy wszyscy pospołu iakiey rzeczy społeczney w Prawie dochodzić y o nię mowić niechcieli, tedy ten, ktory dochodzić zechce, ma o to postępkiem tego Statutu przypozwać onych Uczestnikow swoich.

Znał Ciechanowiecki, że Tołoskońscy są Właścicielami spolnemi Aktorstwa dochodzącego się z pod Starostw Opeskiego, znał ich niezbite Uczestnictwo, bo mu Dekret Kommissarski w Roku 1691. zawsze tę wyobrażał prawdę. Czemuż więc Ciechanowiecki nie pozwał Tołokońskich, a gdy nie pozywał y o to Uczestnicto dotąd nie miał Sprawy iak dziś może wmawiać Sądownie, iż Tołokońscy stracili; gdy ich dalszy wyrok cytowanego Prawa zasłania pisząc:

A gdzieby na pierwszych Rokach kto z tych Uczestnikow za pozwy, albo za Listem upominalnym nie stał y spolnie części swey dochodzić niechciał, tedy iuż on Uczestnik, ktory rzeczy społeczney dochodzić zechce sam ieden, nie tylko swey części dochodzić może y bez inszych Uczestnikow, a Pozwany iuż będzie powinien iemu samemu, y chociażby inszych Uczestnikow przy nim nie było odkazywać y usprawiedliwić się. A tym drugim Uczestnikom potym wolno będzie swych części na Dzierżącym Prawem kiedy zechcą dochodzić, tylkoby dawności Ziemskiey nie przemilczeli.

Czy chciał więc, albo niechciał Uczestnik dochodzić wtenczas spolności, to oboie żadney mu przeszkody nie czyni do dochodzenia poźniey; bo tylko Prawo ieden warunek zakłada niezamilczenia dawności, a ktora w dzisieyszym zdarzeniu nie iest dla Tołokońskich zarzutem.

Ciechanowiecki więc w pierwszych lat biegu nie pozywał Uczestnikow swoich Tołokońskich y Szaumana, nie pozywał też y Manużży po nabyciu od Ciechanowieckiego Prawa Bohin, y na grunta, ktore są za Ziemskie od Starostwa przyznane? Czyi więc sentyment zgodzić się z mniemaniem manużżego; że Uczestnik y nie Pozwany; y wzaiem nie Pozywaiący stracił iuż przeto Prawo, że ieden Społecznik wygrał dla siebie.

Ten zapewna może te zdanie przyswoić, kto nie cierpi prawdy, y kto umie ią w każdym mieyscu wypierać, lecz stoiący przy sprawiedliwości y Prawie, zapewna przez gruntowne posiadanie oboyga na to się zdeterminować nie zdoła, aby nie maiącego Sprawy, uznał za odsądzonego.

A 2 Mowił

Mowił W. Manużży, że oto ia miałem Sprawę y z Tołokońskiemi w Roku 1781. bom y Tołokońskich umieyścił w Mandat; lecz czemu nie dodał tego, że w Roku 1780. był ten do Dekretu wyniesiony Mandat, y że go wynosił nie iako Aktor Bochinia w stopniu Ciechanowieckiego, ale iako w owczas Starosta Opeski broniąc Starostwo.

A zaś w Roku 1781. iuż sam Manużży w inszey przyszedł postaci, iuż nie on był Starostwa Obrońcą, ale Instygator, iuż to co on napisał w Mandacie do Dekretu 1780. Roku iako Starosta, sam w Roku 1781. burzył iako Aktor Bohinia, widzieć powtornie za Dekretem złączony Mandat.

Coż tedy może figurować ten JP. Manużżego argument, kiedy z samego Dekretu y z przyłączonych Załob, dwa tylko nowe Powodztwa w Roku 1781. wyświecaią się, toiest: pierwsze Instygatora przeciw Ciechanowieckiemu y Manużżemu, a drugie wzaiemne, między zaś Uczestnikami y nie było y nie ma sporu.

Że zaś było Uczestnictwo Tołokońskich do Aktorstwa y odwieczne, y pewne, to złożone dowody w głosie pierwszym dowiodły; to niewyparte w Dekrecie oczewistym świadectwo przekonało każdego, w ostatku zapisana Interwencya spolnie z Ciechanowieckim do Inwentarza przy obięciu Starostwa Opeskiego przez Manużżych.

Maiąż tedy dzis te wszystkie upadać prawdy dla tego, że JP. Manużży ułożył sobie sprawiedliwość odrzucać? ma razem Prawo publiczne gwałt cierpieć, że iest zamiarom Starosty nie dogodne? lepieyby Obywatel, dla ktorego ciężarem są Narodowe Prawa ustąpił z Kraiu; niż gdyby Prawa miały zmieniać swoy naturalny y dotąd piastowany porządek.

Art: 65. Rozd: 4go kładąc regułę w postępowaniu prawnym ostrzega, iż nikt bez pozwu wygrywać nie może, a w końcu naysilniey zaręcza. iż temu zawsze wolno dochodzi swoiey własności na tym, kto z Dekretu otrzymał onę.

Słowa Prawa: *Albo też kto inszy do tego się z Strony z Prawem przypowiadał, chcąc Prawo rozerwać, a zwłokę uczynić, albo sobie co bez Pozwu Prawem wygrać, takowym Stronom to u Sądu iść nie może, ale mu Sąd odłożywszy to na Stronę przed się Stronie Powodowey sprawiedliwość czynić wedle oto o co go pozywała, y to kończyć y skazanie czynić według Prawa, a temu trzeciemu, ktory się z Ssrony do tey rzeczy z Prawem swym przypowiadał. Sąd nie przypuszczaiąc go zaraz ku Prawu, ma mu tylko wprzod wolne mowienie do Prawa w tey rzeczy zachować, z tym kto z wyroku ich przy Imieniu albo ktorey rzeczy zostanie.*

Zeby tedy Tołokońscy bez Pozwu y chcieli co wygrywać na Instygatorze, tedyby y tak Sąd im wtenczas dopuścić nie mogł; ale też razem nie mogłby zamknąć tey wolności dochodzenia potym, ktorą nadał dla każdego Statut w Ar: zacytowanym, y ona też nie iest zamknięta doputy, dopuki między Uczestnikami nie nastąpi rozsądek.

Jakaż więc tarcza dla JP. Manużżego z Dekretu przeciw Tołokońskim; kiedy Prawo wyraźnie mowi: *iż z tym kto z wyroku przy Imieniu* zostanie wolno iest Prawem czynić, gdy zatym Manużży został przy Imieniu przez Dekret od Starostwa Opeskiego w naturę Ziemską zwracaiącym, iuż tym samym koley dla dalszych Uczestnikow otworzyła się.

Nie można inaczey Uczestnikow pokonać, iak tylko trzeba z temi dawnemi Uczestnikami mieć Sprawę y mieć między niemi kognicyą Praw działow y innych munimentow; a bez czego żaden tracić a inny nabywać nie może, chybaby wpadł w występek obrażenia Narodu, y Maiestatu.

Już

Już tedy biorąc rzecz z samego źrzodła, być ta prawda wypartą nie może, że Szauman y Tołokońscy, nigdy nie byli pozywaiącemi do Dekretów Assessorskich. ani pozwanemi przez tych z kim uczestnictwo rzeczy zachodzi, y że nigdy w podziale uczestnictwa nie wprowadzili do Sądu Assessorskiego Sprawy, iako z natury Ziemskiey y Ziemskiego Sądu kognicyi wyciągaiącey; dopiero zattanowić się nad temi dowodami, o które Dekret Assessorski oparł swe wyroki —— y doświadczać czy one ruynuią Tołokńoskich Aktorstwo w przysądzonym obrębie.

Ten bowiem Dekret 1782. Roku wziął to za naygłownieyszy Argument do swego przekonania, że w R. 1691. Dekret Kommissarski, przysądził dla Tołokońskich y Benetów, ten sam obremb y w tych samych Granicach które dotąd za Ziemskie poszukiwane były, a który Dekret w R. 1691. In rem Tołokońskich y Benetow zapadły, nie tylko przesądzonym nie został, lecz iest uznany za Dekret Pryncypalny przeto iż poprzedzaiący Assessorski Dekret kazał etiam w niestawaniu Stron pryncypalnie rozsądzać. Słowa Assessorskiego Dekretu 1782.

Y ponieważ po Uniowe Procedera a mianowicie dwa Dekreta &c. drugi przez Urodzonych Kommissarzow Dekretem Sądow naszych Assessorskich wyznaczonych w R. 1691. Julii 17. Dnia między Urodzonemi Benetami Stolnikami Mozyrskiemi, y Tołokońskiemi Possessorami Dobr Ziemskich, a Urod: Kmiciem Strażnikiem W. X. L. i Hipolitem Ciechanowieckim Starostą Opeskim w niestaniu tychże UU. Kmicia, y Ciechanowieckiego, na Mocy Dekretu Assessorskiigo etiam in Contumatiam Sądzić nakazuiącego; po wyprowadzonych duktach, stawionych Swiadkach, y po zabraniu się przez też Strony do Juramentu in principali ferowany utwierdzaiący dukta od Dobr Ziemskich prowadzone, y według onych wszystkie grunta mianowicie Dubrowkę, alias Słobodkę, Bobini zaścianek, Ostrow Bobiński, y inne Uroczyska tudzież wstępy do Jezior y Puszczy z części Mikołaiewiczow Sipowiczow, dla UU. Benetow, y Urodzonych Tołokońskich wiecznie przysądzaiących.

O toż Dekret w R. 1691. wiecznie przysądzaiący y grunta, y granicę, nie został podniesiony, owszem został fundamentem Dekretu 1782. Roku? Gdy zaś ten Dekret Benetom y Tołokońskim służy, toć niepodobna wypierać uczestnictwa Tołokońskich; niepodobna wmawiać ich za odsądzonych, gdy Dokumenta Tołokońskim służące są nazwane, y co do Aktorstwa; y co do granic wiecznemi y gdy podług oganiczenia w Dekrecie Kommissarskim położonego, iest nazawsze Dekretem Assessorskim 1782, Roku determinowana, od Starostwa Opeskiego Granica. ——

Coż więc w takiey Kwestyi może więcey zostawać, nad to ażeby Ci sami uczestnicy zwerifikowali między sobą Sądem Podkomorskim granice prowadzone w Roku 1691. i za wieczne od Dobr Ziemskich Stawrowa przyznane.

Sąż Tołokońscy Aktorami do dziś dnia, z Szaumanem Maiętności Staurowa a iakże maią utracać tych Dobr rozciągłą granicę, gdy Dekret Kommissarski 1691. Roku iest Dekretem wiecznym y przez Assessorski Dekret nie obalonym.

Trzeba chyba odsądzić Jch wprzody od samego Staurowa, a dopiero powiedzieć że te grunta nie należą do Tołokońskich; które Dekret Kommissarski 1691. Roku do Staurowa przysądził y ograniczył, lecz do poki Staurowa są Dziedzicami pewnemi, do poty żaden wymysł nie potrafi osłabić Jch własności przez Dekret Kommissarski 1691. R, na wieczne czasy do Staurowa przyznancy. ——

W tym samym Roku 1691. iaka była czynna Jnkwizycya y z iakiemi Tołokońscy stawali dowodami, świadczy to przez Kommissarzow owoczasowych, podpisany examen, których w Orginale znayduiący się Czytać, razem z Decy-

zyą tegoż Sądu Kommissarskiego zastanawiaiącą Stron Juramenta także Oryginalną z podpisem Kommissarzow wszystkich pod datą 1691. R.

Gdy zaś dla zawieszonych Juramentow przez Kommissarską Decyzyą, Sprawa miała się do Assessoryi przenosić, Kommissarze obsygilowali mappę udzielną z udzielnym świadectwem czynionego Examinu z ludzi czyli Jnkwizycyi a co y dotąd było w Domu u Tołokońskich z tąż Samą Sygilatą z którą dopioro do sądu przychodząc przynieśli, a która iako po dekrecie rozwiązuiącym te zastanowienie w przysądzeniu tego, co ów Dekret Kommissarski R. 1691. przyznał Tołokońskim rozsygilowaną została, przy Sprawie widzieć w tym mieyscu Mappę, y konfrontować grunta Staurowskie przysądzone Dekretem z iego owoczasową y teraźnieyszą pozycyą.

Już więc nie może być oboiętna pewność, że Tołokońscy do Dobr swoich Stawrowa tak maią silne Prawo poszukania gruntow przygraniczaiących y Dekretem 1691. Roku przysądzonych. Jak ma Manużży w stopniu Benetow, do Dobr Bohinia, gdy zaś te Dobr obie natury są Ziemskiemi, y gdy między sobą wyciągaią odgraniczenia prawem Ziemskim, więc aby tę odgraniczenie między Dobrami quondam Benetów a dziś Manużżego, y Dobrami Tołokońskich Staurowem mogło nastąpić podług Dekretu 1691 Roku porządkiem praw Statutowych, należy tę Kwestyą całkiem ad forum competens odesłać.

Odwołał się W. Manużży do Dekretu 1782. Roku y usiłował dowieść z niego, że od wszystkich Ostrowow na Jezierze Uhor y dalszych są Tołokońscy odsądzeni, a samoiednemu tylko Manużżemu takowe Ostrowy w dziedzićtwo dostały się.

Kto przychodzi do Sądu z takim zamiarem aby tylko w błąd wprawić a istotną ućmić prawdę, zepewna w mniemaniu tego iuż sam ieden Manużży względem Tołokońskich posiadałby na Ostrowach Dziedzictwo, lecz dotknowszy się rzetelnego w Dekrecie świadectwa, wraz owa opinia przeciw Tołokońskim wrażona zewstydem uciekać musi.

Dowiedli Tołokońscy że nie byli na Sądzie Pożywaiącemi, y niemasz od nich żałoby czyli Mandatu, ten zaś który był czytany przez W. Manużżego w zapewnieniu że iest od wszystkich a w rzeczy samey nie od Tołokońskich, prawda że nie rekwirował tych gruntow, gdyż dalsza Szlachta okolic Daubor, Sipowicz, y Arcimowicz do nich nierościła wtenczas y dziś nie formuie Prawa.

Owa tedy Szlachta miała rozmaite kwestye między Jnstygatorem postać Starosty Opeskiego figuruiącym, y między Ciechanowieckim o wchody do Jezior y Puszczy mianowicie po Sipowiczach, rownie do Ostrowow na Jeziorze Uhor będących.

Sąd więc Assessorski rozwiązuiąc te Kwestyą między Dauborowiczami a Ciechanowieckim w stopniu Sipowiczow będącym. Uznał że y Sipowiczowie, y Dauborowiczowie należą do wstępow w Jeziora y w Puszczę, lecz Dauborowiczowie przeto nie mogą mieć Aktorstwa Ostrowow, że iuż one wprzod wyznał dla Benetów, y Tołokońskich Dziedzicznemi —— Jak przeświadczaią Słowa Dekretu.

Ostrow Bobiński y inne Uroczyska, tudzież wstępy do Jezior y Puszczy z Części Mikołaiowiczow Sipowiczow dla UU. Benetow, y UU. Tołokońskich wiecznie przysądzaiący i dest dekret 1691.

Względem więc Dauborowiczow powiedział Dekret że Ostrowy do Manużżego iednego należą, ale nie względem Tołokońskich; tylko między Dauborowiczami ta się toczyła Kwestya a którey musiało zaspokoienie nastąpić, według powyższego skonkludowania o Dekrecie 1691. Roku Kommissarskim

przy-

przysądzaiącym mianowicie po Mikołaiewiczach, Sipowiczach dla Benetów, y Tołokońskich wieczystość.

Ze tedy pierwey Dekret Assessorski 1782. Roku, iuż wyrezelwował, iż po Mikołaiewiczach, Sipowiczach, należy Benetom, y Tołokońskim wieczność Ostrowow, przetoż wezwał tegoż samego świadectwa z rewizyi Mikołaiewiczom, Sipowiczom służącey, Słowa Dekretu.

Jednak ponieważ Rewizya Roku 1552. Maia 15. daia Ostrowy na Jeziorze Uborze za Ziemskie wieczyste dla Urodzonych Mikołaiewiczow, Sipowiczow przyznaie, y ponieważ rownie taż Rewizya, iako też y druga pod tymże Rokiem y Miesiącem Maia 20. dnia Urodzonym Dauborowiczom wydana, o wolnym Ryb łowieniu na Jeziorach wyż wzmeinionych zapewniaią. &c.

O tóż racya otwarta dla czego Dauborowiczom Dziedzictwa Ostrowow nie przyznał Assessorski Dekrekt, a dla czego samoiednemu Manużżemu przysądził.

Nie trzeba więc rzeczy wyprowadzać z porządku iasnego, a natomiast wszelka wątpliwość upadnie y sam Dekret odpowie JP. Manużżemu prawdę aby tylko chciał mu wierzyć, y tak stosować iak go znayduie stosuiącym się do siebie.

Dauborowiczowie bowiem powinni byli zawsze utracać pretendowania swego prawo do Dziedzictwa Ostrowow kiedy Dekret Kommissarski 1691. R. dla Benetow y Tołokońskich przysądził y gdy Jch rewizye tylko wstępy do Jezior zapewniały ——

Jnne kwestye które są tylko względem Starostwa Opeskiego, a Okolic Sąsiaduiących, cale nie interesuią Jch PP. Tołokońskich, y Szaumana; ktorzy przytym stoią, co im Dekret pryncypalny 1691. R. Kommissarski, Dekretem Assessorskim za wieczny uznany, mieć dozwolił y na zawsze do Staurowa przysądził.

Okazuią tylko rożność sprawy tę ktorą miec powinni w Ziemstwie, od tey którą mieć mogą na Sądzie Kommissarskim granicznym. Gdyż Dekret Assessorski odsyłaiąc na Sąd graniczny nie inwolwował Ziemskośći, tylko między nimi a Starostwem Opeskim dyferencyine y wszelkie spory rozsądzić zlecił —— Czytać Dekret Assessorski.

Jnna więc rzecz iest być między Starostwem Opeskim na Kommissarskim sądzie, a daleko rożna między Dobrami Dziedzicznemi uławiać kwestye działowe posażne, y rozmaitego nazwiska.

Poki w sprawach nie iest ta pewność, czy Dobra są natury Ziemskiey, czyli Królewskiey, do poty Sąd Assessorski nad wydystyngowaniem natury ma obowiązek z prawa zastanawiać się, y oną obiaśnić swemi wyrokami, a iak tylko ta pewność z Dekretu następuie, że nie są liquidi Juris, natychmiast nie odpuszczonym iest w Processie grzechem tentować Sąd Assessorski aby się trudnił dalszemi Okolicznościami w tych Dobrach które inż z namienuią naturę Ziemską.

Nie zachodząc w obszerne praw tłomaczenia, dosyć iest przypomnieć Ar. 15. Roz, 1. który mianowicie wyraża co może być wyiętym z Sądu Ziemskiego.

Również Konstytucya 1598. R. w V, 2. na karc: 1453. pod tytułem: *o pozniech zadwornych generalna nayśilniey ostrzega, aby Szlachta za dworem ciągana nie była*; ktorey to są Słowa: *Zabiegaiąc temu aby Szlachecy ludzie nie byli wyciągani za Dworem odobra swe Dziedziczne, y własne postanawiamy, że nie ma być nikt pozwan Zadworem Jedno ratione bonorum ktoreby byli liquidi juris nostri Regii to iest ktoreby były uznane in revisione literarum*

być dobry naszemi Krolewskiemi wolnemi y na nie Rewizye y Lustracye zaszły abo znaydą.

Ta Konstytucya służąc wprzod Prowincyom Koronnym, została w Roku 1607 przyięta na Litwę. Co widzieć w Vol: 2. na karc: 601. *pod tytułem Pozwy Zadworne.*

Oprocz tych Praw tak z siebie dostatecznych y iasnych, ieszcze Ordynacya Assessorska 1766. Roku ostrzegła, iż tylko sama kognicya; iakiey są natury Dobra następować powinna po rozwiązaniu, ktorey iuż tym samym wszelkie Prawo do Sądow Assessorskich ustaie.

Słowa Prawa pod tytułem: Regestra Causarum: Trzeci Regestr Fisci, do ktorego Sprawy &c. Item de Natura & Cognitione Bonorum, czy są Ziemskie Dobra, czyli też nasze Krolewskie.

Z tak tedy widoczney Prawa konkluzyi, należy całą Kwestyą względem zachodzących Sporow, wiele maią na fundamencie Dekretu 1691. Roku posiadać Tołokońscy przy swych Dobrach Stawrowie, a ile w stopniu Benetow Manużży odesłać ad Forum Competens, iako iuż Sądowi Assessorskiemu po rozwiązaniu natury nieprzysłuchaiącey.

Względem zaś dalszey Granicy tychże Dobr Stawrowa z Starostwem Opeskim ciągnącey się pod Miasto Uhor y daley, należy przed Sąd Graniczny, Kommissarski odesłać, dawszy atoli natychmiast wywiązanie z pod Tradycyi nieprawney zabranych Wsiow, Gruntow, y samego Miasta Uhor; Ponieważ bez skassowania Tradycyi przecinałaby się Tołokońskim y Szaumanowi od Stawrowa Dobr Ziemskich możność graniczenia z Starostwem Opeskim, Dekret zaś Assessorski zastrzegł tę potrzebę, chociaż Tołokońscy mieli się w owczas niestannie, y chociaż nie mieli w Sprawie Mandatow własnych.

Są to tedy okoliczności nader mocne, a JP. Manużżego postępek coraz gwałtownieyszym wyobrażaiące, gdy iuż to wszystko sam sobie bez Dekretu y Sądu przywłaszczył, co ieszcze miało być przez Sąd Kommissarski rozpoznawanym; y według czego, a oraz według złożyć się maiących dowodow, miała następować Kognicya Granicy Tołokońskich y Szaumana od Dobr Stawrowa Opeskiego.

Tołokońscy dowodzili w Roku 1691. że z Miastwem Uhorem sami oni, iako z Dobrami Starostwa Opeskiego powinni Stawrowem swoim Graniczyć, y Dekret tę kognicyą, iako z Starostwem Opeskim Kommissyi wyznaczoney od siebie zlecił, a Manużży zabrawszy Wieś Dundy, Wieś Łukę Brasławską, przeciągł iuż do Miasteczka Przyparcia, ktore rownymże sposobem za dziedziczne obiął, y nawet niżey tegoto Miasta Uhora Wsie, iakoto Puzy y dalsze iuż sobie poprzywłaszczał. *Co widzieć na Mappie Kommissarskiey R.* 1691.

Mowi do Sądu Manużży, że iego w tym obrot nikogo inressować nie może, y że grzechy Pakosza co mu tradował, grzechy Woźnego, co do wieczystey oddał Possessyi, y grzechy Kommissyi Skarbowey nie powinny padać na Manużego, y on też nie powinien sam pokutować za wszystkich.

Niewiem iak JP. Manużżemu chce się takie igrzyska w Kraiu Polskim czynić, gdzie iuż ma szczęście od Roku 75. Obywatelstwem szczycić się, y gdzie znayduie pewnego postępowania prawidła, a prawidła na cnocie, na Prawie y na rzetelności ugruntowane.

Procz tych obowiązkow, ktore są cnotliwego Obywatela strużami, dodała ieszcze Konstytucya 1766. Roku ścisleyszy warunek dla każdego Starosty, aby był wiernym w strzeżeniu tey Ziemi, ktorą z rąk Rzplitey ma szczęście posiadać, y kazała nawet zaprzysięgać po odbytych Kommissyach na tym, iako wiernie bronił, y żadnych nieopuścił starań do ocalenia.

Słowa

Słowa Konstytucyi 1766. R. *Ostrzegaiąc awulsionem Dobr Juris Nostri Regalis: aby te przez praktyki Dzierżawcow Uprzywileiowanych Naszych, cum Possessoribus Bonorum Terrestrium, secularium sive Spiritualium szkody nie ponosiły, y coraz nie uszczuplały się ustanawiamy, ażeby po Kommissyi za Dekretem Sądow Naszych Assessorskich expedyowaney, chociażby się decyzyą oney Strony kontentowały, każdy Dzierżawca w Sądzie Naszym Assessorskim stanąwszy zaprzysiągł, iż podczas odprawionego Aktu tey Kommissyi wszelkiego dokładał starania, ktore tylko do obrony granic Dobr Krolewskich, y do obronionia ich całości Prawo mu zażyć pozwoliło.*

Jestże wierny Rzplitey Manużży, ktora go swoią świetnością odziała, y swoimi Charakterami? oto zamiast wypłacenia się wdzięcznością, y zamiast pilnowania obowiązkow przez te Prawo włożonych, nie tylko w sobie tego nieczuł dotąd przekonania, aby na Kommissyi postrzegał ocalenia Starostwa, lecz przeciwne nosząc pobudki, sam przed wyprowadzeniem Kommissyi poł Starostwa zachwycił, y do dziś dnia w Ziemskiey possyduie naturze.

Kto Pakosza sprowadził do Tradowania od Starostwa Opeskiego tylu Wsi y Miasteczka Uhor Manużży? kto musiał szukać Urzędnika do tego aż w Woiewodztwie Połockim, nie znalazłszy nikogo z pobliższych, ktoryby praktyki przeciw Dekretowi oczewistemu Assessessorskiemu dopomagał Manużży? kto Woźnego do uczynienia wieczystey Intromissyi wezwał, Manużży? kto nie bronił tego zaboru od Starostwa Opeskiego. Temu to JP. Pakoszowi y Woźnemu Manużży. Bo on possyduie Strarostwo Opeskie? kto podał do Kommissyi Skarbowey prożbę o podniesienie Kwarty przed dopełnioną przez Dekret Kommissarski Inekwitacyą Manużży? kto Dworzanina sprowadził do Starostwa Opeskiego, y kto temu Dworzaninowi okazał, iż to wszystko, co iest przez Intromissyą obiętym uwolnić od Kwarty trzeba? Manużży; tedy to wszystko y tyle będąc Starostą Uprzywileiowanym dopełniwszy, ieszcze przed Obliczem Sądu ma śmiałość siebie niewinnym ogłaszać? niechże więc powie, coż są za występki przeciwko Rzplitey y Prawu, kiedy wzruszyć powagę Dekretu Assessorskiego, sprowadzić Urzędnika do tego czynu, ktoreń Kommissya ułatwiać miała, wezwać Woźnego do zapisania wieczystey Intromissyi, poddać przez samowładność tyle od Starostwa Gruntow, y one sobie do Dobr Ziemskich zawłaszczyć, iest dotąd WJP. Manużżego cnotą.

Sądzona Inekwitacya do Bohinia, od Starostwa do niektotych Uroczysk seu Wiosek przez Dekret wymienionych; ale nie przez Pakosza uskutecznienie tey Inekwitacyą zlecił Assessorski Dekret, tylko przez wyprowadzony w zupełnym komplecie Sąd Kommissarski słowa Dekretu.

Dummodo quatuor przy Urodzonym Podkomorzym Commissarii & non plures a partibus designati & conducendi adsint naznaczamy, ktorzy to Urodzeni Podkomorzy y Kommissarze mutuo wszystkich Stron sumptu sprowadzeni na mieysce temu Aktowi przyzwoite za uprzedzonemi sześcio Niedzielami Innotescencyami ziechawszy, y Juryzdykcyą Sądow swoich ufundowawszy.

Nayprzod Urodzoney Szlachcie w ninieyszym Procederze będącey y stawaiącey na sprawiedliwym zupełnym, a nie zataionym przed Sądem Naszym komportowaniu Dokumentow do ninieyszey Sprawy przynależnych; Jurament przed Sądem swoim nakażą, a potym do Exekucyi rozsądzonych między Stronami przez powyższy wyrok Nasz Kategoryi przystąpią.

Mocą tegoż Dekretu Naszego, Wieś Bobinkę, Dubrowkę, Dundy, Eysaie, tudzież Wieś Łukę Brasławską, y całą Albienowszczyznę, per Inequitationem do Dobr Ziemskich Bobinia Urodzonemu Manużżemu poddadzą.

Owoż Inekwitacya nie przez Połockiego Urzędnika Pakosza, ale przez Sąd w zupełnym komplecie y nie pierwiey, aż po wysłuchanych Juramentach

C Stron

Stron na rzetelności y zupełności komportowanych papierow, co więc za odwaga, tak wyraźny Dekret do swego widzimi się sposobić; y z onego praktykę wiekami niebyłą tworzyć.

Sąd więc dopiero patrząc na swoy Dekret tak grubym błędem JPana Manużżego spodlony ma go ieszcze, iak żąda w tym mniemaniu zostawić, że wszystko iest nienaganym, co tylko dotąd usposabiał, ma go utwierdzić w tym rozumieniu, że y z Dekretow Naywyższych Magistratur wolno w Polszcze igrzyska robić; y ma go tą ieszcze determinacyą zasilić, że bez boiaźni kary wolno iest samemu Staroście Rzplitey zabierać, y przyswaiać Dobra.

Niech dopiero wyzna JP. Manużży zaczym trzyma 23. Wsi z Zaściankami, w naturze iuż wieczystey? kiedy mu ieszcze Dekret Assessorski do posiadania nie otworzył drogi; racyą dotąd nienastąpioney Kommissyi? Niech powie, iakim Sumnieniem mogł sam będąc Starostą Opeskim na to pozwolić, ażeby od Starostwa Opeskiego, y tyle Dobr, y tak wcześnie odrywać, a do Dobr swoich Ziemskich Bohinia łączyć.

Chlubił się przed Sądem, że kilka do Podkomorzego Rekwizycyi uczynił, że iego zabawy nie dozwoliły rychłego przyśpieszenia Kommissyi, ale ta chluba nie iest przyzwoitą dla Opeskiego Starosty, bo pokazuie w nim nayżywszą skłonność do odarcia dochodow publicznych z tych Dobr, ktore sam trzyma.

Tołokońscy od Roku 1691. maiąc za sobą Kommissarski Dekret, przecie cierpliwszemi byli, a dla JP. Manużżego kilka lat iuż są ciężarem, że nie może posiadać Dobr Rzplitey.

Zeby wszakże wpatrzył się gruntownie w Proceder czyli w Dekret Assessorski 1782. Roku, musiałby tłumić w sobie tak porywcze chęci przeciw maiątkowi Publicznego Skarbu; gdyż ten Dekret złożył obronę w ręku Instygatora Litewskiego tegoż samego, ktory podowczas assystował Procederowi.

Instygator nie kwapił się do Rezolucyi? Instygator maiący assystować Aktowi Kommissarskiemu, Kommissyi niewyprowadzał; a Manużży Possessor Starostwa, y maiący Przywiley na to, bez Instygatora y bez Kommissyi trafił od siebie do siebie przeprowadzić Rzplitey własność, y ieszcze ztąd do Rzeplitey formuie pretensye, że nie zaraz wypełnił postępek absolutnego zamiaru.

Wypierał się w ostatku przed Sądem, że Miasto Uhor nie iest zaięte, a przecie złożona Intromissya pod Rokiem 1783. świadczy, iż iuż to Miasto w naturze Dobr Ziemskich, tak iako y Wsie inne posiada, y że rownym sposobem toż Miasto przez Pakosza nadane zostało.

Co więc słowna, a teraz utworzona wycieczka, ma znaczyć przeciw dowodowi pisma tego, ktore będąc dla JP. Starosty własnym pismem, stało się do dziś dnia czynnym, y w Aktach publicznych exystuiącym.

Na fundamencie bowiem tey Instrukcyi, y podawczego przez Pakosza Listu, poszedł w Roku 1785. do Kommissyi Skarbowey, y zyskał Dworzanina do Zlustrowania tego, co iuż było posiadanym w naturze Ziemskiey; a Dworzanin lustrował, y Miasto Uhor iako Dziedziczne, y Lustrował to wszystko, co Intromissya obieła. *Widzieć w tym mieyscu Dworzanina Lustracyą*, y coraz bliżey dochodzić, z iaką to prawdą idzie JP. Manużży do Sądu, y przez iakie sposoby stara się uyść publiczney kary, za publiczne przestępstwa.

Nie tylko Dworzanin Kommissyi Skarbowey zaświadczył o Possessyi Manużżego wieczystey Miasta Uhora y wszystkich Wsi, ktore Intromissya wymienia, nie tylko z nich zniosł podatki, ale ieszcze dał żądane świadectwo, że to wszystko było dawniey pod arbitralną Starostow Possessyą. *Czytać Lustracyą*.

Daley

Daley ten sam Lustratorski czyli Dworzański Inwentarz świadczy, iż pierwiey JP. Manużży Urzędownie w aktualną obiął Possessyą to wszystko, co lustruie: *Słowa Jnwentarza y do maiętności Ziemskiey Bohinia w Powiecie Brasławskim położonego tegoż JW. Grafa Aktorstwa przyłączoną, y Urzędownie w aktualną temuż JW. Grafowi Possessyą podaną znalazszy tę Albiniowszczyznę z wymienionemi do niey Wsiami inż od Starostwa Opeskiego odpadłą, a do Dobr Bohinia w naturze Dobr Ziemskich ulegttymowaną &c,*

Wylustrowawszy tedy Dworzann Miasto y Wioski za dziedziczne possyduiące się zaświadczył: iż pod tytułem Albinowszczyny straciło Starostwo Opeskie czystey Jntraty Lustracyą 1765. Roku wyznaney 5,080. Złł: gr: 10. *Słowa Lustracyi.*

Odeszło od Starostwa Opeskiego przez odiętą Albienowszczyznę Złł: 5080. gr: 10.

Ze zaś z tey Summy z dobr Dziedzicznych wylustrowaney dupla Kwarta Skarbowi należała, przeto decessem dla Skarbu 2540. Złł: zamierzył, y Miasto wylustrowane za Dziedziczne, tym tylko okrył świadectwem, że z niego lubo iest w Possessyi Dziedziczney Manużżego y lubo aktualnie exystuie w obrębie Albinowszczyzny atoli z Miasta kilkuset Złł: nie podnosi prowentu przez racyą iego rozpoznawania natury, owszem tę kwestyą do Kommissyi Skarbowey zawiesza, a oraz osobne daie Dworzanin przyświadczenie JP. Manużżemu iż iuż w tym Mieście swoie poczynił planty y budowy. —— *Czytać Dworzańskie pismo przez JP. Manużżego złożone.*

Po Raporcie tym tedy Dworzańskim Kommissya Skarbowa nie nagania tego że iuż Manużży wszedł do Diedziczney Possessyi tak Miasta Uhora, iako y dalszych Wsi zabranych od Starostwa, lecz tylko zdięcie Prowentu z tego Miasta zastanawia do poty do poki w Kommissyi kwestya ułatwioną nie będzie, *Widzieć Kommissyi Skarbowey złożoną przez JP. Manużżego pod dniem 26. 9bra 1785. R. w Orginale Rezolucyą a ktorey ta iest treść* ═

Przychylaiąc się do świadectwa oney z Wsiow Zaścianków y gruntow przez pomienioną Lustracyą Specyfikowanych (oprocz Miasteczka Uhora z propinacyą onego, ktore do wyprowadzenia gruntowey Kommissyi za Dekretem Assessorskim decydowaney w rezolucyi zatrzymuię się.

Jntrata więc tylko w rezolucyi zatrzymana, a Possessya będąca w tym Miasteczku Dziedziczna nietknięta, bo gdyby nie było Possessyi tedyby nie następowała owa Lustracya y Dworzanin nie byłby zsyłany od Kommissyi do podania sądzonych Aktorstw, ale do zlustrowania iuż aktualnie przez Pakosza podanych y aktualnie przy Bohiniu possyduiących się.

Skoro zaś z tych dowodow tak czysta y tak rzetelna odkryła się prawda że JP. Manużża Miasto Uhor iuż sobie za dziedziczne przywłaszczył y possyduie, rownie kilkanaście Wsi za Miastem Uhorem wniż położenie maiących, przystosować do tego punktu Dekret oczywisty Assessorski, co rzekł względem Miasta y dalszey za tym Miastem posady.

A z tey rzeczki Janki ciż UU. Kommissarze wszedłszy w ścisłe wszystkich dokumentow, i probacie Stron uważenie de ubicatione Miasteczka Uhor, na iakich Gruntach czy Ziemskich, czyli też naszych Krolewskich iest zasadzone y do kogo należeć powinno skonkludowawszy, oraz dalsze grunta za Albienowszczyzną ku Miasteczkowi Uhorowi rozciągaiące się rozsądziwszy linią granicy &c. Wyciągni.

Widzieć dopiero na Mappie gdzie iest rzeczka Janka? gdzie Miasto Uhor y gdzie te Wioski ktore sobie za dziedziczne obioł.

Dekret Assessorski każe Kommissarzom weyść wprzody w ściśle dokumentow y probacyi Stron uważenie a potym rozsądzić y dopiero po rozsądzeniu

dzeniu temu odgraniczyć dla kogo być się to Miasto Uhor bez Sądu bez probacyi y bez złożonych przez Strony dowodow zabiera sobie, ale niżey łączące Wsie iako to Pnzy, y dalsze zawłaszcza, w Possessyą wchodzi, y tak inż onemi rozrządza iakby sam był udzielnym Prawodawcą dla siebie.

Ten krok JP. Manużżego skoro na prawa y publicznego Skarbu bezpieczeństwo nastąpił, skoro bez daniny owszem przeciw daninie Gospodarskiey posunoł się, skoro na maiątek Rzeplitey y Dekret Assessorski zuchwałym uderzył pospiechem należy taką wymierzyć karę iaka się prawem ostrzegała.

Ar: bowiem 19. Roz: 1. skonkludował w te Słowa. *Ktoby też wiele za mało uprosił a toby nań słusznie u prawa było przeświadczono, i znaydziono, więcey niżli uprosił taki tę wysługę swą od nas daną wszystko traci.*

A ktoby y dobrze uprosił, a bez daniny naszey co w tey wysłudze swey wzioł, y ktemuż przywrocił, przed się tę wysługę y to zabranie traci, a spada to zaś na Rzeplitą y na na Hospodara.

Za mało co wygrał Dekretem, wzioł kilkanaście razy obficiey, więc pierwsza przyczyna która go o stratę całey daniny przyprawia.

Dobrze uprosił przez Dekret niektore części Iemu i Uczestnikom należne, ale bez daniny ku temu wyproszeniu, że wiele pozabierał y to podgarnoł, co było szczegulnym warunkiem Dekretu nietknientym, y co ieszcze do uważenia ścisłego zostawionym, więc znowu tracić powinien y wysługę y całe Starostwo ═

Ze zas to wszystko do Dobr Ziemskich przyłączył, więc osobną drugą takością swey Ziemi nawiązać powinien gdyż to prawo taki rygor rozciąga przez dalsze słowa —

A ktoby ku Oyczystemu Jmieniu swemu, ludzie abo ziemię puszczą, łowy, y ieziora bez daniny naszey zabrał, a to by się u prawa pokazało tedy ma każdego Człowieka, iako wiele wzioł swemi Oyczystemi nawiązać, y Ziemianami, y każdą Ziemię Ziemią.

Wszystkich Stron iest Jnteressem, ażeby Sąd natychmiast zniszczył to co Sąd Kommissarski mogłoby zastanawiać y nieprzebyte rodzić trudności dla prawuiących się; bo to iest właśnie czysta Kontrawencya o ktorą Strony mówią y przychodzą do Sądu, ═

Powaga samego Sądu, mowi do Sądu, żeby ieden Obywatel nie podnosił ręki na to dzieło, które wielbić powinien, żeby go nie tłumaczył z pogardą taką; iakiey sam życzy, ale żeby szedł za Regułami otwarcię w Dekret wpisanemi. ═

Strony skarżą o Kontrawencyą Dekretowi, Manużży y taką przynosi przeciw wszystkim Stronom obiekcyą; Strony dowodzą tey kontrawencyi naywidoczniey; a Manużży zmyślone tylko szacuie pociski.

Sąd znayduiąc w dowodach Stron Kontrawencyą iawną, y będąc obowiązanym ią uznawać; ac tandem satysfakcyą swoim wyrokom sądzić, iaką może satysfakcyą y iakim porządkiem nakazywać ieśli nie tym samym ktorym iest przez Dekret 1782. R. decydowana.

Gdy zaś tym samym porządkiem koniecznie satysfakcya następować powinna, toć musi Sąd zalecić Kommissyi aby ufundowawszy Juryzdykcyą w komplecie Osob 4. przy Podkomorzym, naypizód Juramentow Stron wysłuchał, potym per inequitationem wyliczone Wsie, y Uroczyska rozpoznawszy ubikacyą rzeczek, ich nazwiska, y akuratność uczynił, koleyno aby rozsądził z złożonych y złożyć się maiących dowodów przez Strony, Miasto Uhor y Wsie dalsze na iakich gruntach czy Królewskich, czy Ziemskich iest zasiedlone.

Gdyay

Gdyby zaś Sąd teraźnieyszy w tym porządku nie przyznał satysfakcyi Dekretowi 1782. Roku, więcby musiał skassować wprzod Dekret poprzedniczy, y całkiem iuż odmienić Regułę dla Kommissarzow, bo iuż tego nie trzebaby Inekwitować, co sam JP. Manużży sobie przysądził, nie trzebaby rozpoznawać, konfrontować y dochodzić, kiedy iuż w naturę Ziemskości przekształcił, a nawet Kommissya niemiałaby iuż mocy z pod Possessyi wieczystey odbierać, bo Dekret tylko Inekwitować, nie zaś odbierać dopuścił.

Sameby zamieszanie panowało na tey Kommissyi, a w śrzodku tego zamieszania JP. Manużży sam ieden z przemysłu swego miał powodzenie, wszyscy zaś Uczestnicy do ostatka musieliby wyniszczyć maiątki, a końca w sprawiedliwości nieznaleść.

Niech sam JPan Manużży powie, ieśli na moment przyiacielem prawdy być zechce; Jak satysfakcyą Dekretowi uznawać, nie uznawszy wprzod Kontrawencyi w tym, o czym on nad regułę Dekretową postąpił; Uznawszy zaś Kontrawencyą, iak iey nie zniszczyć, y nie ukarać.

Zapewna stosuiąc się do Praw Polskich, y do naturalnego o rzeczach konkludowania, musi sam wyznać; że gdy dotąd satysfakcya Dekretowi 1782. Roku nie nastąpiła, y gdy o tę satysfakcyą Strony spor wiodą, nie można Dekretu pierwszego przesądzać; a nie przesądzaiąc, trzeba uchylić to wszystko, co przeciw Dekretowi nastało, y trzeba ukarać tego, ktory chciał być dzielnieyszym nad oczewisty Dekret.

Prawa wszystkie o Exekucyach przez Urzędy piszące stosować się każą, nie tylko do Reguł w Dekretach opisanych, lecz y do tych kondycyi, ktore są poprzedzaiącemi Akta czynności, a to pod karą utracenia Urzędu, y dalszemi.

Tak naprzykład gdyby Urzędnik bez wydanego obwieszczenia, ziechał na tradycyą w tych potrzebach, gdzie obwieszczenie cztero-Niedzielne uprzedzać powinno, albo gdy przed Terminem cztero-Niedzielnym chciał uskuteczniać; Dzieło iego byłoby nikczemne, a Urzędnik ściągałby karę przez Konstytucyą 1766. Roku y inne włożoną.

Dekret Assessorski dla Podkomorzego y Kommissarzow położył Regułę, aby nie inaczey y nie pierwiey zieżdżali, tylko za wydanemi sześcio-Niedzielami Innotescenciami, y nie inaczey tylko w komplecie, a JP. Manużży chce wyperswadować, że u niego Pakosz toż samo znaczy, co czterech Urzędnikow przy Podkomorzym?

Nie tylko trzeba skassować popraktykowane czynności, żeby się z nich Publiczność nadal nie gorszyła, y gdyby Obywatele Polscy, co dotąd nie znali w Ustawach publicznych takich tworow, nie wnosili sobie, iż JP. Manużży biorąc mieysce w Obywatelstwie, wziął razem samowładność, y że więcey może niż Prawo, niż Dekreta, y niż rowna sprawiedliwość dla wszystkich.

Lecz ieszcze po skassowaniu tego wszystkiego, y po przywroceniu do pierwszego Stanu iaki był w owczas, gdy się Sprawa agitowała, należy natychmiast przymusić do zdania kalkulacyi na Skarb Publiczny, a względem ktorey, żeby każdy przy obecności JPanow Instygatorow Litewskich mogł być Delatorem y dopilnować, y żeby konieczna obecność JPP. Instygatorow assystowała Aktowi Kommissarskiemu.

A w czym naymocniey trzeba Podkomorzego y Kommissarzow zobowiązać, to w tym, ażeby bez żadnych Limit, Reiekt, doputy za przybyciem swoim nie odieżdżali, dopuki cały Akt powierzonych czynności nie rozsądzą y nie ułatwią, a to sub pœnis.

Gdyż JP. Manużży może tylko na to sprowadzić Kommissyą, aby się zainekwitował znowu do wieczystości, a potem sam iey nie zechce, y zawsze zwlekać potrafi.

Co się zaś ściąga do JP. Pakosza występnego w Urzędzie Urzędnika, z nim Sąd odeszle przed Trybunał Sprawę, gdzie z Regestrow Officii karanym być powinien.

J. W. Ogińskich Marszałkostwa Brasławskich Kwestya.

Składaiące się dowody pounoiwe na Wieś Zalesie, do ktorey dzis Stasostwo Opeskie Prawo formuie y zyskało wolność mowienia o inekwitącyą na Kommissyi Graniczney, że iest Wsią Dziedziczną, y że Causam Juris w sobie zawiera przeświadczaią składaiące się dowody mianowicie.

1625. Januar. dnia 11. w Ziemstwie Brasławskim przyznane Prawo Wieczyste od Łukasza Jakuszewskiego, Janowi Jakuszewskiemu na Wieś Zalesie przy innych maiętnościach.

1625. Januar. 13. Dnia Jntromissya w Ziemstwie Brasławskim zeznana na tąż Wieś Zalesie przy innych.

Te więc dowody składaią Causam Juris, ktora Causa Juris że ieszcze nie iest podług brzmienia Ordynacyi Assessorskiey rozsądzoną, y że ma być przez Kommissyą rozpoznawana, przeto nie może iść pod tytuł dyfferencyinych sporow, które natychmiast Exekucyą po Dekrecie Kommissarskim biorą, ale in Jure zawsze appellacya być dopuszczoną powinna, mocą Ar: 86. Roz: 4 87. y 88. oraz mocą Konstyt: 1764. Roku.

Jest w prawdzie Dekretem Sądu Assessorskiego ostrzeżona wolność appellowania od zapaść maiących wyrokow, lecz to ieszcze dołożonym nie iest, że w tym gdzie Sąd Kommissarski Dokumentow kognicyą uczyni y one pokassuie, lub utwierdzi, aby sam nie exekwował, ponieważ wyszego Sądu iako in Jure podług Ordynacyi Assessorskiey potrzebne iest zdanie.

Więc w tym punkcie od JW. Ogińskich Marszałkowstwa Brasławskich idzie do Sądu prozba ażeby Sąd stosuiąc się do Praw powyższych y do Ordynacyi 1766. R. ostrzedz raczył Dekretem iż wszelkie spory in Causa juris na Kommissyi rozsądzone nie maią być podciągane pod tłumaczenie graniczne y nie wprzód ma być satysfakcya in jure czyniona, chiba gdy same Strony przestaną na Dekrecie.

Co do W. Deręgowskich Skarbnikow Kwestyi.

JPan Manużży zostawszy Possessorem dożywotnim Starostwa Opeskiego rozumie że iuż przestał być Obywatelem, y należeć do porządku tych praw iakie dla każdego służą.

Każdego Obywatela opaszkwilował, każdemu Kryminały pozadawał, każdego przez gwałty expulsye skrzywdził, y chce żeby z nim iako zgwałcicielem; Kalumniatorem, Obywatele mieć Sądu nie mogli.

Słyszał Sąd publiczny głos Manużżego; że Deręgowskich zapalaczami zrobił. a zatym że im zadał taki Kryminał za któren Ar: 18. Roz: 11. śmiercią przez spalenie karać dysponuie.

Jeżeli tedy Deręgowscy są według kalumnii JP. Manużżego zapalaczami? czego się z zapalaczami do Sądu Kommissarskiego ciśnie, za co unika od Grodu gdy akcya uczynku nie iest przywiązana do Ziemi, y gdy koniecznie

ma

ma być podług Praw Statutowych w Grodzie rozpoznawana.

Artykuł 30. Roz: 4. rzekł iż wszelkie akcye nie inszemu ieno Grodzkiemu przysłuchaią Sądowi, a mianowicie o pozogach dołożył takim wyrazem —— *O fałsz, o pozogi Domu, albo Gumna &c. Odpowiedzi od Szlachcica Szlachcicowi na zdrowie, abo ogniem.*

Dodał w swoich kalumniach że na zdrowie y życie godzą, że go na drogach ścigać przedsiębiorą, czemuż więc nieidzie do Sądu tego, w ktorym mu Prawo obronę zaręcza, czemu ieźli Grod Brasławski niedogodny do Trybunału nieudaie się, o determinacyą Sądu y niezyskuie sobie tam gdzie by życzył.

Nie ma nic udzielnego w Statucie dla Manużego, a to iest naywyraźnieyszym że wszyscy Obywatele Prowincyi Litewskiey iednymi prawy y Artykułami byc Sądzeni powinni według zaręczenia przez Art: 1. Rz. 1. wsłowach.

Począwszy do wyższego Stanu aż do niższego tymi iednymi prawy, y Artykułami w tymże Statucie niżey pisanymi y od nas danymi Sądzić y sprawować mamy, także cudzoziemce y Zagraniczniki W X. Lit: przyiezdze y iakimkolwiek obyczaiem przybyłe ludzie tymże prawem maią być Sądzeni y na tych Urzędziech gdzie kto wystąpi.

Jeżli więc są w czym Deręgowscy wystempni, ieźli mu Zapalactwo zrządzili, ieźli pochwałki na odięcie zdrowia y życia pełnią; więc powinien iako Obywatel Prowincyi Litewskiey pozwać do Grodu y o nych pokonywać dowodami rekwiruiącemi się przez Art: 26. Rz. 1. y 40. Rz. 2. ktore czytać w nastempuiących słowach, *ma zarazem skoro po tey pochwałce na Urzędzie naszym Sądowym to opowiedzieć, zapisać dać, a potym tego odpowiednika bez omieszkania do prawa o tę pochwałkę pozwać do Grodu dziesięcią Niedziel, abo do Ziemstwa pierwszych rokow z tym pozwaniem nie omieszkiwaiąc.*

Jestże tedy to, w tych wszystkich prawach żeby inaczey wolno było Paszkwilować kogo, a ieszcze przed tym Sądem do ktorego prawa w takowych kwestyach przyiścia zabraniaią, nieobeymuie dotychczas Statut y z Obywatelow żaden niedoświadczał tego co sam ieden JP. Manuzy postanowił przewrocić y dokazywać, nieobowiaiąc się włożoney na kalumniatorow kary Konstytucyą Coequationis y 1726. Roku ktore czytać.

Ze possyduie Starostwo Opeskie, nie przestał być Obywatelem, y niewziął razem z dożywociem possessyi, takiey na siebie cechy, żeby iuż do żadnych procz Assessoryi nienależał Sądow, bo co się tycze gruntow dożywotnich y rozgraniczenia od Dobr Ziemskich to Statut tylko zostawił Assessorskiemu Sądowi, a wszystkie akcye bądź przez Starostow dopełniane, bądź Starostom przez kogokolwiek; że należą Sądowi Powiatowemi wewszystkich Artykułach Statutu ta się prawda zamyka.

Nayszczegolniey zaś Art: 67. Rz. 4. służy do rozwiązania pretensyi JPana Manuzego. Gdy o wszystkich Possessorach Dobr Dożywotnich pisząc, skonkludował iż w Grodzie y w Ziemstwie o Akcye wszelkie usprawiedliwiać się winni, przez słowa.

Ma być oto pozwan na Rok zawity według uczynku do Sądu należącego Ziemskiego wtym Powiecie gdzie ten Zamek, abo Dwor, abo włość nasza Dzierżawa iego leży: &c. czytać cały ten Artykuł,

Nietrzeba kwestyi Gruntowey łączyć z akcyami, ani iedno rozumieć o dopełnionym gwałcie komu, lub expulsyi co rozumieć o samym Aktorstwie przychodzi.

Niech bowiem czyiebądźkolwiek Aktorstwo będzie gruntowe, atoli spokoyność Possessyi iest Fundamentem bezpieczeństwa Obywatelskiego

kto tedy pierwiey nim uproicktowane wygra Aktorstwo, targnie się na spokoyną Possessyą, y na niey gwałt abo Expulsyą zrobi, ten wprzody z akcyi oczyście się w Grodzie powinien, taka bowiem iest Systema praw Statutowych, taka a nie insza czystey sprawiedliwości natura.

Osobny w Statucie znayduie się Rᵹ. 9. o Sądach granicznych, ten tedy opisuiąc wszystkie przypadki między Graniczącemi nieoboiętną dał w Art: 23. rezolucyą że pierwiey trzeba dochodzić akcyi a potym iey doszedłszy y zyskawszy o swę Ziemię pozywać. Czytać to Prawo.

Kiedy zaś kto chce komu kwestyonować w granicach ziemię, że niepowinien używać gwałtownych krokow ale przez Woźnego zapowiedzenie oświadczyć, naucza Statut w Art: 22. Rᵹ. 9.

Na wszystko tedy iest prawo, y wszyscy podług tych reguł pilnuią wzaiemnych obowiązkow, za coż sam ieden JP. Manuzy ma być wyięty skoro sam sobie tego szczęścia naypotężniey zyczył, aby mogł stać się w Roku 1775. członkiem społeczności pod prawami Statutu żyiącey.

Niema racyi wyłamania się z Grodow y Ziemstw w akcyach że posiada dożywotnie grunta, bo przywiley niesłuży mu na gwałty, ale na spokoyność, bo Monarchowie Pierwsi wyzuwaiąc się z Samowładności czyli z Dziedzicznego nad Litwą Panowania, oświadczyli, iż we wszystkich Ziemskich sporach Seu we wszystkim Statutowemu poddaią swe Dobra y swych Dzierżawcow bezpieczeństwu, y iednakiey rowności wszystkiemi Obywatelami. Czytać w tym Art: 19. y 20. Rᵹ. 1. z ktorych w pierwszym te są słowa.

Rownością prawa iednakiemi Dowodami wdaiąc się my Hospodar w takie rzeczy o grunt Ziemny y w rowne prawo z Szlachtą iako o tym niżey opisano.

Niżey tedy Art: 92. Rᵹ. 4. y 23. Rᵹ. 9. opisał iż nikt nikomu gwałtownie etiam swoiey własney rzeczy odbierać nie może a odbieraiący natychmiast ma być w Grodzie lub Ziemstwie karany, ktoremu przeto niezamykasię na potym wolność poszukiwania gruntu, gdy zna go być czy do Dobr dożywotnich, czy do Ziemskich należnym bo tak ostrzega Art: 9. Rᵹ. 4.

A tey przeciwney Stronie ktora się z iakim prawem swym u Sądu okaże Urząd wolne mowienie wprzód u Sądu należącego zachować ma.

Więc o grunt Dożywotniey natury wolno iest mowić u Sądu Należącego to iest w Assessoryi, lecz wszystkie akcye o zadanie pozogi o uczynione obelżenie iakoby JPP. Deręgowscy czynili pochwałki na życie do Grodu koniecznie wysyłać dysponuią prawa, bo tam iest sąd przyzwoity. O co y dopiero WW. Deręgowscy dopraszaią się.

Żądaią aby tylko graniczne spory między Starostwem Opeskim a ich Dobrami były destynowane według Dekretu pierwszego przed Sąd Kommissyi Determinowaney.

Wreście wszystkich Stron prożby podług przyłączaiących się Petytow aby były udecydowane, y podług produktow odbytych, do ktorych iako też do Petytow Referencya czyni się.